

## **Craii de Curtea Veche de Mateiu I Caragiale**

Incadrarea intr-un(o) curent/ perioada/ epoca literar(a)

S-a spus despre Mateiu I. Caragiale ca a evoluat incet si inconsecvent, aflandu-se in permanenta sub posesiunea complexului intruchipat de geniala personalitate a tatalui sau. Este posibil. Insa, desi nu a avut timpul necesar pentru a-si definitive proiectele (in afara de romanul Craii..., publica doar un volum de poezii - Pajure - in 1936, nuvela Remember, 1924, doua lucrari de heraldica intre 1930 si 1933 - in chestia unei aberatii si O contributie heraldica la istoria Brancovenilor, romanele Sub pecetea tainei si Soborul tatelor ramanand in stare de proiect, ca si alte proze), Mateiu I. Caragiale este o aparitie inedita in peisajul interbelic, un stilist desavarsit, profund original. Activitatea sa creatoare este marcata de atractia omului si scriitorului Mateiu I. Caragiale pentru ermetica, simbologie si heraldica. Omul traieste intr-o lume a imaginatiei, preocupat mai mult de a-si inventa o biografie fabuloasa, care sa precede o opera de exceptie, si de a parveni in plan social.

Scriitorul ocupa un loc secund, desi el e convins de talentul si valoarea propriei scriituri, fiind - dupa cum s-a observat - "un scriitor de duminica", si nu un "hamal al scrisului" (Al. Oprea, Mateiu I. Caragiale - un personaj. Dosar al existentei, apud Gheorghe Glodeanu, "Poetica romanului romanesc", Buc, Ed. Balanta, 1998, p. 323). La acest autor, povestea este greu de separat de discurs, de felul in care povesteste. La el, ca si la postmodernisti, este mai important cum se spune, si nu ce se spune, si din acest punct de vedere, parerea unor comentatori care vad in Mateiu I. Caragiale (si in Urmuz) niste precursori ai postmodernismului pare indreptatita, fiind intarita si de alte elemente precum inserarea biograficului (la inceputul romanului este amintita nuvela Remember care apartine naratorului; sigur, procedeul tine si de obsesia autenticitatii), prezentarea unei lumi incoerente (desi, problema este discutabila la Mateiu I. Caragiale), caracterul simbolic, parabolic, livresc ori ezoteric, artificiul, nota parodica, proiectia in oniric, apelul la mitologie si simbol, refuzul epicului, recuperarea lirismului, repudierea cliseelor etc. Pe de alta parte, trasaturile tocmai mentionate pledeaza pentru incadrarea romanului intre romanele corintice, conform terminologiei lui Nicolae Manolescu din eseul Arca lui Noe.

Elaborat indelung, intre 1910 si 1927, romanul apare in foileton in revista Gandirea, intre 1926 si 1928, pentru a fi publicat in volum abia in 1929.

Fara indoiala ca, pentru cei care citesc prima data, romanul pare dificil de urmarit, caci naratorul construiește un discurs ermetic, un discurs cu cheie, adica un roman simbolic ce nu poate fi citit in cheie realista. Functia preponderenta a acestui discurs narativ este, deci, functia simbolizatoare pe care o discuta mai toti exegetii operei (cu precadere excelentul simbiolog Vasile Lovinescu in Al patrulea hagiialac [Buc, Ed. Rosmarin, 1996]). Incifrarea apare nu numai in poveste, in asa-zisa actiune, ci si la nivelul limbajului, poate cel mai greu de urmarit, dar si cel mai savuros.

-Titlu. Tema. Elemente de structura si compozitie.-

---

## Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari  
<http://referatenoi.ro>

---

Titlul este explicat de G. Calinescu prin anecdota publicata de I. L. Caragiale in revista "Vatra" (1894), unde se afla originea expresiei crai: "O ceata de mahalagii in frunte cu grecul Melanos s-a rasculat, dupa mazilirea lui Gr. Ghica, si a inceput a jefui orasul. Melanos, cu cuca de domn in cap si cu haine voievodale furate, trecea prin oras cu "craii" lui, beat mort, calare pe magar. Vechii crai erau deci un fel de boemi dezmatati, bucuresteni, carora le corespund la alta epoca eroii cartii." (G. Calinescu, Istoria literaturii romane de la origini pana in prezent, Buc., Ed. Minerva, 1982, p. 899). Consideratiile lui G. Calinescu sunt sustinute de un episod din finalul primei parti, dar nu reprezinta singura semnificatie a titlului. "Crai" are si o etimologie in sens inalt. Din Dictionarul etimologic al limbii romane (Buc, Ed. Saeculum, 2001) al lui Al. Cioranescu, aflam ca substantivul vine de la numele lui Carol cel Mare considerat drept suveran, rege prin antonomaza.

Tot aici gasim un alt sens, acela de "donjuan", "vagabond": "evolutia de la rege la "donjuan" se explica in general prin imprejurarea ca ruinele palatului domnesc din Bucuresti au folosit, in a doua jumatate a sec. al XVIII-lea, drept han pentru diversi vagabonzi, care se distingeau de obicei cu numele de Craii de la Curtea-Veche. Aceasta explicatie este posibila, dar nu cu totul sigura (ideea de "rege" nu este fireasca in legatura cu un palat unde n-au existat niciodata regi). Este vorba mai curand de un sens invechit si disparut al lui crai care trebuie sa fi insemnat si "vestitor", cf. crainic, sp. rey de armas, fr. roi d'armes etc Deoarece crainicii faceau multe drumuri, este fireasca evolutia la "vagabond", si de aici la "haimana", si "golan, derbedeu".

In textul citat a fost sugerata, implicit, si o a treia semnificatie, aceea in descendenta biblica de mag, vestitor (a se vedea expresia cei trei crai de la Rasarit).

Romanul poate fi citit in toate cele trei chei, avand ca punct de pornire Curtea Veche, spatiu simbolic cu origine reala, un adevarat axis mundi, o Curte Primordiala, o inima a universului.

Lucrarea nu are o compozitie complicata: este constituita din patru parti distincte, cu vadite simetrii, fiecare cu titlu propriu si cu cate un motto in franceza. Prima parte - intampinarea crailor - realizeaza o introducere in viata protagonistilor. intalnirea lor are loc la birtul din Covaci, un soi pervertit de han sadovenian, ori, mai degraba, un han usor fabulos, precum cel al lui Manjoala din nuvela caragialeana, in care timpul - departe de a fi cel idilic, bland, suav ca cel din hanul Ancutei, sau mistic precum in hanul Manjoloaicei -, este un timp al decaderii, al degradarii umane.

Tocmai de aceea evaziunea in trecut la care recurg adesea eroii constituie un posibil mijloc de salvare sau un refugiu din fata unui real demitizat prin trecerea in sfera regimului nocturn al imaginarului. Este, totodata, o incercare de a salva un trecut fabulos de uitare, prin intermediul fortei magice a cuvantului. Partea a doua - Cele trei hagi lacuri - prezinta imprejurarile in care Povestitorul i-a cunoscut pe cei trei crai, discursul fiind intrerupt de divagatii lirice si incursiuni istorice in secolul al XVIII-lea facute de Pasadia ori Pantazi. Partea a treia - Spovedanii - cuprinde autobiografia lui Pasadia (el este acum narator), iar partea a patra - Asfintitul crailor - nareaza aventurile personajelor in casa Amotenilor. Fiecare dintre primele trei capitole se incheie cu plecarea lui Pasadia "la munte", plecare ce semnifica in final moartea.

## Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari  
<http://referatenoi.ro>

---

### -Trasaturi specifice-

Putem vorbi, in acest punct, de un roman de tip initiatic: naratorul sau Povestitorul (cum ii spune generic Nicolae Manolescu in Arca lui Noe) -al carui nume nu-l cunoastem - este initiat in tainele existentei, ale artei, ale istoriei etc. de catre trei personalitati complementare: Pasadia -simbolul intelectul, Pantazi - simbolul afectului si Pirgu - simbolul instinctului. Denumirea simbolica se impune: craii sunt ezoterizati, ei sunt

- ne sugereaza Vasile Lovinescu - posibili cavaleri ai unui ordin (poate ordinul de Malta), iar calatoria spre soare-apune din final este una metafizica. Surghiunul lor pe acest pamant a luat sfarsit; prin initiere ei au fost izbaviti si pot pasi pe puntea lumii de dincolo. Din acest punct de vedere, cand vorbim despre personaje, nu le vedem ca pe niste caractere, ci ca pe niste simboluri, concretizate de cele trei hagialacuri. in sens etimologic, hagialac inseamna o calatorie la locurile sfinte, cu scopul de a cauta radacinile unei religii. In romanul nostru - tot in cheie simbolica -hagialacurile reface existenta personajelor, individualizandu-le.

### -Caracterizarea personajelor-

Pasadia este un mare boier autohton care face parte dintr-o veche familie aristocrata, insa are un trecut personal dubios. Despre el, naratorul spune ca era "un luceafar". Iubitor de lucruri din apus, uraste Åçara Romaneasca si iubeste istoria. Ca si Pantazi, este o natura dubla - noblete si desfrau -, trairid cu schimbul doua vietii, cea de zi si cea de noapte. In aceasta viata dubla a personajelor, se gaseste o semnificatie sociala a cartii: eroii detesta Bucurestiul, dar il si iubesc fara sa-si dea seama, trairid o trista solidaritate cu aceasta lume, dar nutririd si o ironie usturatoare !a adresa aceleiasi societati. Hagialacul sau este o calatorie in timp, Pasadia construirid o imagine a timpului trecut, un timp de glorie.

Pantazi descinde din piratii mediteraneeni, fiind un nobil de origine greaca, iubitor de lux, un estel, un rafinat. Hagialacul sau este o calatorie pe mare, caci este atras de aventura. El ne spune si povestea Penei.

Pirgu este "licheaua fara seaman", "cu suflet de hingher si de cioclu", bufonul, geniul raului. El retine, totusi, de atentia naratorului si i se fac mai multe portrete, mai toate realizate in tonuri grotesci. Personaj mefistofelic, el nu este lipsit de o anumita inteligenta, neavand, totusi, un ideal ales. El este ghidul spre infern, caci ii va conduce pe cei trei prin zonele cele mai de jos ale realului - la Arnoteni. Este caracterizat de

limbajul argotic, excesiv violent si trivial. Hagialacul sau este un drum al raului.

Despre narator (un alt crai?) nu cunoastem foarte multe amanunte. El nu are un statut bine definit: stim ca este tanar si ca este discipol al celorlalti, care-l initiaza. Isi defineste permanent sentimentele fata de ceilalti, neretiridandu-si puternica antipatie pentru Pirgu. Daca celelalte personaje sunt la o oarecare maturitate, si-au consumat hagialacurile, naratorul se initiaza abia acum (in acest sens, doar, putem vorbi de un roman al initierii).

## Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari  
<http://referatenoi.ro>

---

Cateva amanunte din text il apropie de statutul de scriitor: isi face insemnari despre cele vorbite, se pomeneste nuvela Remember (metatextualitate, intertextualitate). Un al patrulea hagialac (vezi, in aceasta directie, Vasile Lovinescu, Al patrulea hagialac) ar putea fi al lui, hagialacul avand aici semnificatia unei calatorii, unei initieri in literatura. Acest narator/autor aduna cele trei hagialacuri si le sintetizeaza intr-unui singur, al sau, un hagialac al unui inceput de scriitor. Desi pare a se apropia de romanul modern, tehnica folosita nu vizeaza autenticitatea, cel putin nu asa cum apare in articolele teoretice ale lui Camil Petrescu.

Un alt personaj, extrem de important, cu care incepe si se termina povestea, este Pena Corcodusa. Ea apare la inceputul cartii, cand cei patru vin de la carciuna, ivindu-se ca o batrana nebuna, in zdrente, furioasa si inconjurata de o multime de oameni intr-un delir grotesc. Ea ii boteaza "crai de Curtea-Veche", iar Pasadia comenteaza: "ar fi un minunat titlu pentru o carte". Istoria Penei - povestita de Pantazi, fixeaza timpul romanului: au trecut 33 de ani de cand Pena a innebunit, in 1877, deci ne aflam in 1910. Povestea incepe, asadar, cu 33 de ani in urma, cand Pena era tanara si frumoasa si se incheie cu moartea sa. V. Lovinescu subliniaza faptul ca Pena este o cheie a romanului: actiunea debuteaza cu 33 de ani inainte (numar sacru, magic - de doua ori 3, varsta mortii lui Isus). Putem citi o parabola inversa a mantuirii: Isus vine pe pamant pentru a salva omenirea prin iertarea pacatelor si sacrificarea pe cruce; in cheie inversa, nebunia Penei pare a declansa nebunia lumii in care traieste. In locul mantuirii, ea aduce declinul, nebunia, care-i anuleaza pe toti. Ea este vaduva - femeia care si-a pierdut jumatatea; suntem, deci, in cautarea perechii din cuplul platonician, desfacut brutal prin tragedie. Moartea partenerului este un dezechilibru in natura, o drama cosmica, si de aici si nebunia.

O alta parabola inversata, a nasterii Mantuitorului (vazuta, inca o data, in cheie inversa) este aventura celor trei sau patru crai. Pasadia, Pantazi si naratorul merg (in visul premonitoriu pe care il are povestitorul) spre apus, adica spre moarte si sunt calauziti de Pirgu, nu de o stea (precum in calatoria crailor de la rasarit). Pirgu ar putea fi o stea calauzitoare, dar o stea malefica, distrugatoare. El este singurul care priveste spre rasarit, cu spatele la apus (la moarte, la neant), deci are un drum ascendent si viziunea se confirma. Dintre toate personajele, singur Pirgu va avea un destin fericit si va face o cariera stralucita (in trecut fie spus, succesul individului machiavelic, malefic, al personajului negativ - in genere -, este o tema predilecta a romanului modern). Azi ceilalti au o latura malefica, dar la ei exista un echilibru intre bine si rau. Pirgu este partea rea, urata din ei, cel care-i manuieste pe toti ca pe niste marionete. El ii conduce in calatoria spre viciu, la Arnoteni, o cetate sfanta in cheie negativa, o lume demitizata si caricaturala. Desi personaje secundare, Arnotenii sunt foarte importanti. Prin ei - reprezentantii declinului total - intram intr-un infern moral, cu toate viciile, un univers populat de personaje dubioase, grotesti, morbide.

S-a vorbit foarte mult si despre numarul crailor. Al doilea capitol al romanului se intituleaza Cele trei hagialacuri, dar se pune problema in ce masura poate sta Pirgu alaturi de Pasadia si Pantazi si care este locul naratorului. Ipotezele sunt dintre cele mai diverse: exista doar doi crai (Pasadia si Pantazi), trei crai (Pasadia, Pantazi si Pirgu), patru crai (Pasadia, Pantazi, Pirgu si naratorul). Cifra 3 (indicata de autor), prin semnificatia ei duce cu gandul la ideea unitatii. In spirit uniti sunt Pantazi,

## Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari  
<http://referatenoi.ro>

---

Pasadia si povestitorul, caz in care Pirgu ar fi scos in fata, ca un fel de conducator al lor intr-un drum al raului, al viciului, al pieirii.

Pe de alta parte, cum deja s-a mentionat, Pirgu este partea intunecata din ceilalti trei, uniunea stabilindu-se la acest nivel amoral. Problema ramane deschisa. A se retine, totusi, ca si interpretarile prezente pana acum (majoritatea sub influenta lui Vasile Lovinescu) sunt doar cateva variante posibile, caracterul ermetic si simbolic al operei mijlocind o mult mai ampla gama de semnificatii.

-Stil. Limbaj.-

Un aspect important al romanului, poate chiar mai important decat povestea in sine, este stilul, romanul fiind mai apropiat de poezie prin limbajul controlat. In romanul clasic, realist, stilul nu conta foarte mult, in vreme ce in cel de analiza, stilul este anticalofil. In Craii de Curte- Veche coexista, la nivel lingvistic si stilistic, grotescul si sublimul, aparand, dupa cum ne spune monografia lui Ovidiu Cotrus (Opera lui Mateiu 1. Caragiale, apud N. Manolescu, "Arca lui Noe", Buc, Ed. Gramar, p. 579) mai multe "registre stilistice": "unul inalt, hagiografic, de esenta poetica" (prezent in vorbirea lui Pantazi care-si povesteste aventurile sau spune istoria Penei, in cea a lui Pasadia sau a naratorului - in elogierea tovarasilor sai), un altul "bufon, trivial, argotic" (evident la Pirgu) si intre ele, unul mai rar folosit, "un stil neutral, al relatarilor factice" (prezentarea, de pilda, a aparitiei Penei Corcodusa). Nicolae Manolescu remarca in Arca lui Noe, (ed. cit., p. 580) "efortul de contrafacere", "stilizarea" limbajului, mai ales in relatarile naratorului, care incearca un limbaj trivial, un "registru vulgar", dar ajunge la o "frumoasa cadenta clasica", ba chiar la densitate aforistica (evidentiata in limbajul lui Pirgu). Poate ar mai trebui sa observam ca registrul vulgar si parodic totodata este folosit cand se vorbeste de prezent, in timp ce registrul ales, grav este utilizat in evocarea trecutului.

Accentul cade in roman pe experimentul estetic, scrierea impunandu-se in primul rand prin stil, prin arta de a gasi "intovarasiri sublime de cuvinte" (N. Manolescu, ibid.). Lexicul este selectionat cu migala, colorat cu elemente arhaice si orientale (grecisme si turcisme), ritmul frazei este aproape muzical, datorat in mare parte si izolarii in text a unor propozitii sau cuvinte-cheie insotite ca un leitmotiv de comentariul liric (nu degeaba romanul a fost numit un "poem in proza"). Lumea caricaturala descrisa este o parodie a timpului de glorie de altadata. Tragedia adevarata are loc in sufletul eroilor, la suprafata razbind doar comedia in varianta farsei. Universul mahalalei se extinde, inghitind si curtea domneasca (axis mundi), singura salvare a ei fiind memoria sau arta.